

SAVETOVANJE GEODETSKIH STRUČNJAKA O RADU I ZADACIMA GRADSKIH GEODETSKIH SLUŽBI U JUGOSLAVIJI

Dana 23 i 24 juna 1961. godine održano je savetovanje geodetskih stručnjaka koje je organizovano od strane Saveza geodetskih inženjera i geometara FNRJ a preporučeno od strane Stalne konferencije gradova FNRJ. Na ovom savetovanju učestvovali su predstavnici Beograda, Zagreba, Ljubljane, Skoplja, Rijeke, Maribora, Niša, Osijeka i Prištine. Pored predstavnika pomenutih gradova savetovanju su prisustvovali predstavnici Savezne geodetske uprave, Geodetske uprave Srbije, predstavnik N. O. grada Beograda i predstavnici Saveza geodetskih inženjera i geometara N. R. Srbije i Društva geodetskih inženjera i geometara grada Beograda.

Ovaj sastanak pokazao je neminovnost ovakvih savetovanja u okviru gradova, jer je na njemu iznet niz problema po kojima će biti potrebno i u buduće održavati slična savetovanja o raznim pitanjima kako stručnim tako i organizacionim.

Na ovom savetovanju posebno je došlo do izražaja činjenica da geodetski planovi služe kao neophodno potrebna osnova za sve vrste tehničke delatnosti, kao što su urbanistička rešenja i projektovanja, građevinski i komunalni poslovi, poljoprivredna planiranja, vodoprivredna projektovanja, rešenja fiskalnih i imovinsko pravnih odnosa itd., tj. za sve radove koji su vezani za zemljište a nameće se potreba za sređivanjem i ažuriranjem geodetskih planova, elaborata i operata sa faktičnim stanjem na terenu, kako bi oni mogli odgovoriti navedenim potrebama.

Mada je po principu komunalnog sistema opština političko teritorijalna organizacija samoupravljanja radnog naroda i osnovna teritorijalna komunalna zajednica na tom području, kod velikih gradova princip komunalnog sistema mahom se provodi sa izvesnim odstupanjem. Gradovi moraju imati jedinstven urbanistički plan i komunalnu izgradnju, dok administrativne granice opština na području grada ne predstavljaju komunalne i urbane celine već su one delovi jedne celine, tj. delovi grada.

Savetovanju podnet je referat nakon čega se razvila iscrpna diskusija. Na osnovu toga doneseni su i zaključci.

*

ORGANIZAZACIJA I RAD GRADSKJE GEODETSKE SLUŽBE U BEOGRADU

Ing. MILORAD KRASOJEVIĆ — Beograd

UVOD

Geodetska služba u našoj zemlji, do oslobođenja, skoro isključivo se bavila premerom za potrebe osnivanja i održavanja katastra zemljišta. Posle rata, po ukazanoj potrebi, svuda se angažovala u stvaranju geodetskih poslova za razne akcije na obnovi i izgradnji objekata, naselja, industrijskih postrojenja širom naše zemlje.

Novi odnosi koji nastaju i u našim gradovima i naseljima brzim proširenjem i povećanjem, traže nove organizacione forme. Zbog toga treba i dalje tražiti savremeniju organizaciju geodetske službe u gradu.

U krugu gradskog komunalnog zbivanja geodetski radovi imaju posebnu i višestruku ulogu, jer to iziskuju posebne prilike gradskog života gde se na skuenom prostoru aktivnost zajednica odvija jačim i bržim tempom.

Većina naših, danas, velikih gradova razvija se na ostacima starih niskih naselja, ili bar u njihovoj blizini. Do oslobođenja nije se ni postavljalo pitanje kako će se vršiti izgradnja nekih gradskih objekata. Danas naši gradevi dobijaju izgled velikih svetskih gradova i sve ono što prati razvoj jednoga grada, geodetska služba mora registrovati i učestvovati u ostvarenju izgradnje.

Savremeno planiranje i izgradnja velikih gradova traži da svaki grad ima više vrsta geodetskih planova i karata. Planovi krupne razmere omogućuju planiranje i evidenciju detaljnih poslova, a planovi sitne razmere daju mogućnost tretiranja zadataka u generalnim postavkama.

Danas, nakon višegodišnjeg iskustva, možemo slobodno tvrditi da geodetski radovi u službi gradske privrede imaju veliku ulogu i da oni stalno prate sva komunalna zbivanja od projektovanja do konačnog završetka radova. Tešnjom koordinacijom sa drugim stručnjacima geodetski stručnjaci omogućuju lakše i brže izvršenje raznih programa i projekata, a ujedno omogućuju kontrolu prilikom izvođenja.

Današnje organizacije geodetske službe u našim velikim gradovima obrazovane su na razne načine, što je u svakom pojedinom slučaju zavisilo od lokalnih prilika i potreba. Mi ne možemo reći da li su to dobre ili loše organizacione forme, ali su one u svakom slučaju za jedan period razvoja zadovoljavale. Sada, kada naši veliki gradovi dobijaju izgled velikih gradova — velegrada, ukazuje se potreba da geodetska služba, ako želi da ispuni svoj zadatak, mora (i po sadržini i po formi) usavršavati organizaciju svoje službe.

Prema sadašnjim potrebama bržeg razvoja gradova nužno je i organizaciju gradske geodetske službe provesti tako, da je ona u mogućnosti da ima uvek ažurno stanje registrovano na planovima i u elaboratu. Zbog toga je potrebno da svaki veliki grad ima svoju geodetsku službu u kojoj će se vršiti planiranje, izvršenje i održavanje svih geodetskih radova.

Organizacija geodetske službe u velikim evropskim gradovima gotovo je ista kao i u Beogradu. Kao primer mogu se navesti organizacije geodetskih službi u Moskvi, Varšavi, Sofiji, Rimu i Hamburgu.

ORGANIZACIJA GRADSKJE GEODETSKE SLUŽBE U BEOGRADU

Posle Prvog svetskog rata geodetska služba je bila u sastavu Tehničke direkcije bivše O. G. B. Tehnička direkcija je imala sledeće odeljke: katastarski, inženjerski, građevinski, arhitektonski i Upravu za vodovod i kanalizacije.

Katastarski odeljak imao je: Odeljak generalnog plana koji se bavio razradom istog i poslovima urbanizma i Odeljak za izvršenje regulacije koji se bavio pronosjenjem generalnog urbanističkog plana na teren.

Ovakva organizacija ostala je sve do 1945. godine.

Od 1945. do 1955. godine služba se više puta organizaciono menjala.

Posle donošenja Zakona o narodnim odborima gradova i gradskih opština u 1955. godini Geodetska služba je postala samostalna kao upravni organ grada sa nazivom Geodetska uprava. Sadašnji naziv ustanove je Zavod za geodetske poslove.

Zadaci i nadležnost službe regulisani su Statutom NO grada Beograda. Služba se u ovom poslovanju pridržava Uredbe o katastru zemljišta, pojedinih zakonskih propisa o društvenom doprinosu i porezima, pravnim pravilima iz Zakona o zemljišnim knjigama i Uredbe o javnim geodetskim radovima kao i drugim zakonskim propisima kojima se regulišu stvarna prava i drugi imovinski odnosi u vezi sa zemljištem, zatim pojedinim propisima o radu statističke i sličnih službi koje koriste i obrađuju razne podatke o zemljištu. Pored ovoga služba je dužna da se pridržava svih pravilnika i propisa koji su propisani od strane Savezne i Republičke geodetske uprave.

Prema odluci o organizaciji, delokrugu i radu organa uprave N. O. grada, geodetskoj službi dati su sledeći zadaci:

— da vrši geodetske, katastarske i druge poslove na izradi, obnavljanju katastra i održavanju premera i mreže na području grada, da vrši uz naknadu, geodetske i katastarske radove po zahtevima državnih organa, ustanova, privrednih i drugih organizacija i građana;

— da snima, prikuplja i sređuje podatke nadzemnih i podzemnih instalacija (PTT, električne mreže, vodovod, kanalizacija i dr.) za područje grada i vodi katastar tih instalacija; prikuplja, proverava i obrađuje podatke o pedološkim, geološkim, geomehaničkim, hidrološkim i drugim osobinama zemljišta na području grada i vodi odgovarajuće dokumentacije (geotehnička dokumentacija);

— da vrši stručni nadzor nad radom katastarskih ureda i uskladuje njihove godišnje programe terenskih i kancelarijskih radova; vrši poslove bonitiranja i katastarskog klasiranja zemljišta; izrađuje katastarske operate novoga premera katastarskih opština i vrši njihovo izlaganje na javni uvid; daje stručna uputstva u vezi sa razgraničenjem katastarskih opština i rešenjem sporova oko njihovih granica; analizira podatke premera i katastra zemljišta i stara se o blagovremenom izvršenju ovih poslova; čuva originalne podatke premera i originale planova i karata grada;

— da sa 6 katastarskih ureda vrši poslove u vezi sa održavanjem premera na području grada;

— da izrađuje nacрте propisa, ugovora i drugih pravnih akata i rešenja iz delokruga rada Zavoda za geodetske poslove; vrši poslove iz oblasti radnih i službeničkih odnosa Zavoda. vrši kancelarijske poslove, poslove ekonomata, stara se o vozilima i nabavci geodetskih instrumenata i drugih pribora i vrši ostale pomoćne i druge poslove.

Zavod ima dva odeljenja i jedan Odeljak, i to: Tehničko odeljenje, Odeljenje katastra i Odeljak za pravne i opšte poslove. Tehničko odeljenje ima dva odeljka: Odeljak za mrežu i premer i Odeljak za tehničko održavanje i geotehničku dokumentaciju.

ZADACI I IZVRŠENI POSLOVI GEODETSKE SLUŽBE U BEOGRADU

Beograd je do početka Drugog svetskog rata imao, za naseljeni deo grada premer i planove u više razmera sa visinskom predstavom terena i koordinate svake međe belege na granicama sopstvenosti. Premer je bio oslonjen na trigonometrijsku mrežu, prvobitno lokalnog karaktera, koja je kasnije uključena u državnu trigonometrijsku mrežu. Poligonska, linijska i nivelmanska mreža bile su dobrog kvaliteta.

Katastarski odsek bio je dobro snabdeven meračim priborom i kvalitetnim instrumentima. Pored toga imao je malu štampariju u kojoj su umnožavani planovi i obrasci. Kapacitet štamparije zadovoljavao je potrebe.

Tokom bombardovanja Beograda 1941. godine izgorela je zgrada bivše Tehničke direkcije u kojoj se nalazio katastar Beograda, pa je tada izgoreo ceo tehnički elaborat premera i kopije planova na kojima se održavao premer, dok su originalni planovi, koji su bili smešteni u čeličnim kasama, sačuvani, ali su oni od veće toplote nagoreli i postali jako kruti, te se više nisu mogli upotrebljavati. Isto tako izgorela je i cela štamparija.

Nedostatak štamparije za reprodukciju planova oseća se i danas. Radi uspešnog održavanja i zadovoljenja potreba raznih interesenata trebalo bi razmotriti mogućnost da se kod gradske službe ponovo stvori jedna mala štamparija koja bi vršila reprodukciju karata i planova i drugih potrebnih obrazaca.

Posle oslobođenja Beograda, da bi katastar mogao obavljati svoju dužnost, a isto tako da bi ostale tehničke službe mogle funkcionisati, prikupljene su kopije planova koje su se nalazile kod Zemljišno-knjižnih sudova i dovedeni su u takvo stanje da se mogu koristiti. Ali sve su to bile privremene mere. Grad je počeo naglo da se razvija, te se stanje na planovima nije više slagalo sa stanjem na terenu. Iz ovoga proistekle su velike smetnje za ma kakav sistematski rad. Ovo utoliko pre, što se gradsko područje proširilo na područje Srema, obuhvatalo ceo Pančevački rit, a tako isto znatno proširilo i južno od Save i Dunava. Pred sam Drugi svetski rat površina Gradskog područja iznosila je 8.485 ha. Posle donošenja Zakona o NO gradova i gradskih opština 1955. godine, proširilo se područje grada na površinu od 168.050 ha. Danas ovo područje obuhvata od 240.432 ha.

Područje grada Beograda je rekama Savom i Dunavom geografski podeljeno na tri posebna dela: deo Srema ima površinu 48.111 ha, deo Pančevačkog rita 42.384 ha, a južni deo Save i Dunava ima površinu 149.937 ha.

Stanje premera na ovim područjima bilo je vrlo zastarelo i nesređeno tako da se za tehničke potrebe nije moglo koristiti.

Posle rata je za grad Zemun i atar katastarske opštine Zemun izvršen nov premer i izrađeni su novi planovi sa visinskom predstavom terena.

Za područje Pančevačkog rita je 1947. izrađena karta 1:2500 sa reljefom zemljišta za potrebe privrede.

Južno od Save i Dunava postojali su katastarski planovi razmere 1:2500 izrađeni na osnovu tahimetrijskog snimanja. Vertikalna predstava nije bila ucrtana na planovima. Premer je bio zastareo, jer se promene na zemljištu nisu redovno provodile. Izuzetak od toga čine Kneževac, Železnik i Žarkovo gdje je izvršen nov premer i izrađeni planovi sa visinskom predstavom terena posle rata.

Na području Obrenovca izrađeni su planovi na bazi snimanja detalja po blokovima bez vertikalne predstave, a za kartografsku osnovu uzeta je Soldnerova projekcija. Planovi su isto tako slabo održavani.

Imajući u vidu, s jedne strane, ovakvo stanje premera i planova, koji nisu mogli da se koriste za planiranje, projektovanje i građenje — premer koji je vršen u širokom vremenskom razmaku različitim metodama sa različitim sadržajem planova i u raznim koordinatnim sistemima, s druge strane ogromna i nagli razvoj stambenih i industrijskih površina, saobraćaja, poljoprivrednih kombinata, odnosno potrebu neophodnog urbanističkog rešenja šireg regiona, NO grada Beograda doneo je odluku krajem 1955. godine, da se pristupi jedinstvenom premeru gradskog područja gde je to neophodno. Za ono područje gde su planovi u relativno dobrom stanju da se izvrši reambulacija — obnova premera i dopuna planova prema novom stanju na terenu.

Od strane Savezne i Republičke geodetske službe pružena je pomoć za izvršenje ovoga zadatka. Republička služba svake godine odvaja izvestan broj stručnjaka i šalje ih na rad u Zavod. Savezna geodetska uprava formirala je komisiju koja je detaljno ispitala zatečeno stanje, razradila akcione programe za izvršenje zadataka i vodila nadzor za izvršenjem ovih radova.

Terenski radovi počeli su u proleće 1956. godine i do danas je izvršeno sledeće: Triangulacija nivelmanska i poligonska mreža I reda na celom području.

U okviru poligonometrijskih vlakova prvoga reda postavljaju se vlakovi drugoga reda koji se učvoravaju i najzad postavlja se treći red.

Detaljni premer svih katastarskih opština u Sremu sem Zemuna koji je ranije premeren i Bežanije izvršen je 1956. godine, a Bežanija 1957. godine. U toku je završetak reprodukcije planova.

Na području Pančevačkog rita izvršen je nov premer, a vertikalna predstava preuzeta je sa planova iz 1950. godine, gde je u to vreme izvršena samo vertikalna predstava za potrebe melioracije.

Za područje južno od Save i Dunava izvršena je tehnička revizija. Ovi planovi ostavljeni su bez reljefa, tj. da se koriste za katastar i zemljišnu knjigu, a za ostale tehničke potrebe izvršeno je snimanje iz vazduha i izrađeni novi planovi odnosno karte razmere 1:2500.

Za ove katastarske opštine na području grada izrađen je nov katastarski operat.

Na području Obrenovca nov premer je u toku.

Područje Sopota pripojeno je 1960. godine području grada Beograda, na njemu nije ništa radeno.

Za područje grada izrađeni su probni primerci četiri vrste poljoprivrednih karata 1:25.000 i to: karta kultura, karta boniteta, pedološka karta i karta erozije. Sve ove karte su izrađene po jedan primerak sa izohipsama i jedan bez izohipsa. Kao osnov za njihovu izradu služili su geodetski planovi 1:2500 kao i podaci katastarskog klasiranja i bonitiranja zemljišta.

Isto tako planovi 1:2500 poslužili su kao osnova za izradu Državne karte 1:5000 čija je izrada u toku.

Pored ovih izvršenih zadataka geodetska služba je organizovala i radila i na ostalim predviđenim zadacima u delokrugu njenog rada uključujući i službu podzemnih instalacija kao i službu geotehničke dokumentacije.

Delokrug službe podzemnih instalacija. — U izgradnji Beograda osetila se velika potreba za planovima i registracijom podataka o podzemnim instalacijama. Svakim danom instalacije koje služe komunalnim potrebama grada (električna mreža, PTT mreža, vodovod, kanalizacija i dr.) sve više se razvijaju, proširuju ili menjaju.

Po oslobođenju ponovo počelo se raditi na prikupljanju i snimanju podzemnih instalacija vodovoda i kanalizacije. Snimljeni su neki uzdužni profili ulica i radena kartoteka tih ulica. Sve je ovo radeno sa nedovoljnom tačnošću. Odmeravanje za određivanje položaja instalacija uzimana su koracima, pa negde i od oka. Treba napomenuti da se prilikom detaljnog premera Beograda iz 1932. godine malo vodilo računa o tačnom snimanju uličnih objekata, jer se smatralo da to nije mnogo važno. Tako na primer, kod vodovoda snimani su samo hidranti za pijaću vodu, a nisu snimani »Kućni priključci«, koji su postavljeni iznad vodovodnih cevi. Kako su neki hidranti postavljeni ekscentrično u odnosu na vodovodnu cev, samim tim hidranti ne pokazuju mesto cevi. Isti je slučaj i sa ekscentričnim postavljanjem silaza kod kanalizacije u odnosu na kanizacionu cev.

Razmatrajući ovakvo stanje dokumentacije podzemnih i nadzemnih instalacija, dolazi se do zaključka da je ono bilo nesređeno i nedovoljno za neki ozbiljniji rad.

Geodetska služba je za sada prikupila od raznih ustanova i preduzeća priličan broj podataka. Za kanizacionu mrežu snimljeno je na terenu oko 2500 šaftova, napravljeni su opisi položaja i mreža kanalizacije ucrtanu na planove 1:500 za k. o. 1—7. prema podacima, kojima raspolaze Preduzeće za vodovod i kanalizaciju.

Za vodovodnu mrežu prikupljeni su podaci na području grada zaključno sa 1958. godinu i ucrtani na planovima.

Za električnu mrežu prikupljeni su podaci za podzemnu mrežu, za područje grada i naneti na planove zaključno sa 1958.

Na PTT mreži prikupljeni su podaci za šaftove PTT i naneti na planove 1:500 zaključno za 1958. godinu. Za oko 700 šaftova treba obaviti snimanje na terenu, jer nema dovoljno podataka za kartiranje.

Osim planova na kojima su kartirane instalacije napravljeni su uzdužni i poprečni profili instalacija za oko 1200 ulica.

Svi ovi prikupljeni podaci prethodno se moraju proveriti u zajednici sa preduzećima, koja su postavljala ove instalacije, zatim definitivno obraditi i tek onda dati na upotrebu.

Kao što je rečeno sve instalacije su crtane na planovima razmere 1:500 što smatramo da nam najbolje odgovara. Ukoliko je na pojedinim mestima razmera plana 1:500 sitna, uzimaće se krupnija razmera.

Služba geotehničke dokumentacije. — Služba koja prikuplja, zatim sređuje i daje podatke o vrsti i nosivosti zemljišta na kome treba vršiti izgradnje, naziva se Služba geotehničke dokumentacije.

Jedan od osnovnih elemenata za pravilno i ekonomično rešavanje Urbanističkog plana svakog stambenog i industrijskog centra u celini ili parcijalno, pored topografske osnove, jesu i geološke, geomehničke i ostale podloge. Stoga je potrebno ostvariti rečenu saradnju između urbanista, geodeta, geologa, geomehaničara i ostalih. Ne bi trebalo više dozvoliti takve propuste, da se usled nepoznavanja geotehničke podloge izvesni reoni proglašavaju kao pogodni za izgradnju i izgrađeni objekti usled klizanja terena dovedu u opasnost i time izazovu velike štete. Isto tako, često se pri mikrolokaciji pojedinih objekata nije vodilo računa o sastavu tla, te su naknadno nastali nepredviđeni radovi usled teškoća oko fundiranja, što je znatno uticalo na poskupljenje objekata.

Uzimajući u obzir ove činjenice, pri Zavodu za geodetske poslove NO grada Beograda, formiran je referat za geotehničku dokumentaciju.

Neposredni zadatak geotehničke dokumentacije je prikupljanje, sređivanje i proveravanje svih podataka o geološkim, hidrološkim, inženjerskogeološkim i geomehničkim istraživanjem i ispitivanjima tla (na terenu i u laboratoriji) na području Beograda. Rad geotehničke dokumentacije potpomognut je Odlukom NO grada Beograda »O obaveznom prikupljanju i sređivanju geotehničke dokumentacije (1957. i 1960. god.) kojom je regulisan način prikupljanja podataka. Dosad su prikupljeni podaci za oko 6000 sondažnih bušotina.

Uzimajući u obzir činjenice da su proračuni stabilnosti i deformacije fundamenata uglavnom bazirani na metodama koje uzimaju u obzir fizičke i mehaničke karakteristike tla dobivene laboratorijskim i tehničkim opitima, a da pri tom ne mogu da obuhvate i druge elemente, kao što su osobine od postanka tla koje su nastale u toku geološke istorije tla, a koje mogu da nastaju i pod izgrađenim objektom, to je nastala potreba opažanja objekata za koje su već izvršeni proračuni stabilnosti deformacija. Ovo je najbolji način proveren postojećih teorija i na njima ispitivanje zemljišta.

Ima mnogo razloga što se ovi poslovi rade u okviru Zavoda. Služba im prema razne vrste planova i karata, zatim tu ima stručnjaka koji pomažu pri opažanju objekata bilo da se radi o opažanju pomeranja čitavog kompleksa terena ili osmatranja sleganja i doformacija pojedinih objekata. Geodetski stručnjaci daju podatke o pojedinim promenama na terenu ili objektu, geotehničari interpretiraju dobivene rezultate. Do sada je izvršeno osmatranje sleganja vatrogasne kule u Zemunu, Gradske bolnice — grudno odeljenje, zgrade na uglu Knez Mihajla i Vuka Karadžića, magacina buduće tržnice na Dunavskoj obali itd.

Službenici geotehničke dokumentacije takođe aktivno učestvuju u rešavanju svih geotehničkih problema koji se pojavljuju na području grada Beograda u saradnji sa građevinskom inspekcijom (klizišta na Karaburmi, autogaraže u Zemunu, klizišta na Savskoj padini itd.).

Glavni zadatak geotehničke dokumentacije je izrada geološke, inženjersko-geološke, hidrogeološke i geomehničke karte Beograda. Na ovom poslu se radi uveliko i već je izrađena geomehnička karta za jedan list razmere 1:2500. Ostale karte su u toku izrade.

Služba regulacije. — Posao regulacije sastoji se u tome da se projekti koji se nalaze na planovima prenesu, odnosno obeleže na terenu. Na osnovu numeričkih i ostalih podataka sa Generalnog urbanističkog plana posle računске obrade pomenutih podataka, geodetski stručnjaci prenose osovine ulica, regulacione i građevinske linije na teren.

Može se uočiti da za potrebe izrade i otvaranje Generalnog urbanističkog plana veliku ulogu treba da ima geodetska operativa, a posebno je potrebno da u toku stvaranja urbanističkih i regulacionih planova bude uska saradnja urbanista sa geodetskom operativom. Konačno treba da je u geodetskoj operativi, a ova će

sukcesivno ostvarivati pomenute planove dopunjene evidencijom o nizu statističkih podataka sa terena. Kako je ovaj posao isključivo geodetski posao, to se ova služba do skora nalazila u sastavu geodetske ustanove. Danas se nalazi kod Urbanističkog zavoda.

Služba održavanja premera. — Na području grada postoji 6 katastarskih ureda. Oni održavaju premer na području 15 narodnih odbora opština, ima 73.966 domaćinstava, 115.249 posedovnih listova, 454.241 parcela, 240.432 ha površine i katastarski prihod iznosi 5.747.144.225. dinara.

U sastavu Odeljenja katastra nalaze se referati: za analizu i plan, za bonitiranje i klasiranje zemljišta, arhiva mapa i planova sa kopijama planova i instruktorska služba.

Mogućnost uprošćavanja katastarskog operata. — Na celom području grada sastavljen je katastarski operat na osnovu premera i katastarskog klasiranja zemljišta.

Od oslobodenja pa ovamo promene na zemljištu su ogramne, usled brzog privrednog razvoja zemlje i preorijentacije na savremeno vođenje poljoprivrede. Svake godine potrebno je provesti sve promene na zemljištu i do zakonskog roka (15 februara) dati osnovicu za razrez poreza. Ovaj rok je doveo do toga da su i geometriji jedan dobar deo svoga vremena provodili na obradi katastarskih operata.

Da se uprosti izrada i održavanje katastarskog operata, geodetska služba grada Beograda pokrenula je pitanje obrade katastarskih operata uvođenjem sistema bušenih kartica. Kako je i Savezna geodetska uprava razmatrala uprošćavanje izrade i održavanja katastarskog operata sistemom bušenih kartica, to nam je sa te strane pružena velika pomoć. Zavod za statistiku grada, koji raspolaže mašinama za obradu bušenih kartica pomogao nam je svojim mašinama na realizaciji ove zamisli.

Analizirajući primenu sistema bušenih kartica, prema dosada najgrubljoj oceni, mogla bi se ostvariti ušteda u radu na izradi katastarskih operata za oko 80% dok ušteda u radu na održavanju katastarskih operata bi oko 70% u odnosu na vreme koje je potrebno za iste poslove dosadašnjim načinom. Isto tako u skoro istom procentu smanjio bi se broj osoblja koji isključivo radi na ovim poslovima u katastarskim uredima. Sama ušteda novčanih sredstava nešto je manja nego do sada s obzirom da treba naknaditi troškove za korišćenje mašina.

Prelaz na sistem izrade i održavanja katastarskog operata sistemom bušenih kartica, moraće se odraziti i na samu organizaciju službe održavanja premera.

Razmatranje organizacije gradske geodetske službe. — Karakter geodetske službe nije isključivo upravan, a ni čisto tehnički. Kada se vrši premer za dobijanje planova ona ima pretežno tehnički karakter, ali kada geodetska služba izdaje uverenje, mišljenja na osnovu veštačenja, kada se vrši pregled geodetskih radova drugih izvođača, sastavlja operate za oporezivanje, daje izvode iz operata i elaborata koji služe kao dokumenti itd., onda ona ima čisto upravni karakter. Ovde se može zaključiti da geodetska služba ima karakter tehničko-upravne službe.

Ako idemo dalje i razmatramo za kakve potrebe se koriste geodetski podaci, videćemo da je lista korisnika vrlo velika. U današnjoj ogromnoj izgradnji grada geodetski podaci služe kao osnova za gotovo sve vrste tehničkih radnji.

Za ekonomski razvoj grada nužno je topografsko poznavanje zemljišta, tj. potrebni su geodetski planovi i topografske karte koje pružaju inventar bogatstva zemlje i čine tehničku osnovu za sve akcije na zemljištu i ispod zemlje.

Karte i planovi su potrebne kao podloge za urbanističku delatnost, saobraćaj, vodoprivredu, šumarstvo, elektroprivredu, turizam, statistiku itd. Na užem području grada treba imati tačne podatke podzemnih i nadzemnih instalacija, isto tako jedan veliki grad mora imati podatke, odnosno planove i karte za izgradnju i podatke o nosivosti zemljišta.

Naši se podaci koriste kao osnova u sistemu oporezivanja zemljišta po katastarskom dohotku i kao registar posednika na određenom zemljištu. I najzad naši podaci mogu se koristiti i kao osnova za rasčišćavanje vlasničkih odnosa na zemljištu, kao i za sređivanje opšte narodne imovine.

Sa druge strane da bi Geodetska služba mogla u potpunosti da odgovori i opravda svoje postojanje, mora da ima jednu veliku rezervu geodetskih podataka. Ova rezerva je potrebna zbog toga što se unapred nezna gde će se pojaviti potreba za podizanje nekog objekta ili naselja, izgradnja komunikacije izvršene ekspropri-

jacije i tome slično. Kako život i potrebe društva rastu, tako i čovek stalno prilagođava okolinu svojim potrebama, te se planovi i karte, kao elaborati i operati moraju održavati uvek u ažurnom stanju. To je isto tako važno kao i izvršenje planova samoga premera. Ako planovi ne odgovaraju faktičnom stanju na terenu, oni gube svoju namenu.

Za uspešno izvršenje svojih zadataka služba mora biti dobro tehnički opremljena, mora da ima povoljne uslove za rad i kvalitetan stručni kadar.

Ako se pođe od delatnosti geodetske službe u gradu može se videti da se poslovi koje vrši ova služba sastoji iz dve faze:

- a) geodetska merenja, prikupljanje podataka sa terena i njihova obrada uključujući tu izradu planova i karata, i
- b) održavanje prikupljenih podataka, planova i karata u ažurnom stanju uključujući tu i izdavanje svih raspoloživih podataka svima zainteresovanim na korišćenje.

Ove dve faze čine jednu celinu koja je u praksi nedeljiva, te se ne može između njih povući granica, zato što se svi ovi poslovi izvode po istim principima.

Uskoro će se izvršiti obnova planova i operata za celo područje grada. Prema tome pred gradskom službom se postavlja još odgovorniji zadatak, a taj zadatak je održavanje u ažurnom stanju planova i operata, kao i korišćenje ogromnog dela broja prikupljenih podataka.

Po osnovnom principu komunalnog uređenja, opština je osnovna političko-teritorijalna organizacija samoupravljanja radnog naroda i osnovna društveno-ekonomska zajednica stanovnika na tom području. Ona vrši sva prava i dužnosti upravljanja državnim poslovima osim onih koji su Ustavom ili Zakonom određeni za srez, republiku ili federaciju.

Prilikom uvođenja komunalnog sistema, vodilo se računa, da područje predstavlja što je moguće izrazitiu samostalnu, ekonomsku i drugu celinu.

Međutim, kod velikih gradova principi komunalnog sistema morali su se provoditi sa izvesnim odstupanjem, s obzirom na specifičnost jedinstvenog gradskog područja, jer se radilo o poslovima od zajedničkog interesa, kako za opštinu tako i za grad. Kao primer, može se uzeti Generalni urbanistički plan i regulacioni plan grada, perspektivni plan izgradnje komunalnih objekata, nepoklapanje katastarskih opština sa područjem teritorijalno-političkih opština, celina raznih geodetskih planova i karata za celo područje grada, jedinstveni premer gradskog područja itd.

Geodetski planovi i karte kao i elaborati čine jednu celinu za određeno područje, izrađeni prilikom prvobitnog premera kao celina. Narodni odbori opština u Beogradu nisu nikad posle rata, pa ni sada imali u svom području cele katastarske opštine već uslove katastarskih opština.

Kako je geodetska služba organizovana i radi na teritorijalnom principu, ona teži stalnosti teritorijalne podele. Međutim, opština, naročito u gradu, stalno je u razvoju i to je proces koji ne prestaje, te ova nestalnost pričinjava velike teškoće, jer najmanje pomeranje granice teritorijalne podele ili izmena u ovim granicama zahteva ogromne napore i finansijska sredstva, da bi se geodetski podaci doveli u sklad sa novim stanjem. Urbanistički regulacioni plan grada radi se na geodetskim planovima a to zahteva da bude jedinstveni plan ili karta za celo područje, jer projekat za jedno područje ne trpi nikakve granice. Prilikom izgradnje komunalnih objekata, izrada planova komunalnih instalacija, davanja podataka i nosivosti zemljišta, izdavanje geoloških, pedoloških i drugih podataka, izrada geomehaničkih karata, hidroloških i drugih, mora se raditi na jedinstvenim planovima.

Podaci kojima raspolaže služba predstavljaju u suštini posebnu vrstu javne knjige o svim zemljištima i drugim nepokretnostima na jednom određenom području, sa podacima o njihovom geografskom mestu i položaju, obliku, veličini, načinu korišćenja i posedovnom stanju, a samo za zemljišta i o njihovom kvalitetu i prihodu uz neuobičajeni način obrade (korišćenja).

Iz izgradnje se vidi da Gradska geodetska služba raspolaže podacima koji se neizmerno mogu koristiti za mnoge potrebe grada, opština, građana, ostalih interesata koji žele da dobiju na jednom mestu ažurno stanje na terenu ucrtano u planove.

NACIN FINANSIRANJA GRADSKE SLUŽBE

Geodetska služba finansira se putem budžeta NO grada. Sadašnja struktura financiranja službe je tipska tj. finansira se kao i sve ostale upravne ustanove grada. Posebne karakteristike budžeta geodetske službe su: veće stavke za nepriredne investicije namenjene za nabavku geodetskih instrumenata i pribora, veći izdaci za putne i selidbene troškove, odnosno za terenski rad, zatim veći funkcionalni rashodi za novi premer i reprodukciju planova, nadnice povremenih radnika.

Neki odseci kao i katastarski uredi ostvaruju izvesne novčane prihode. Pored toga se ostvaruju i posredni prihodi u vidu katastarskih taksi koje se naplaćuju u taksenim markama za izdavanje uverenja, kopija planova, prepisa i izvoda iz elaborata i operata za razna premeravanja i konstatacije na terenu po pozivu stranaka, sudska veštačenja i tome slično. Po svojoj suštini i nameni premer je dugoročna investicija za opšte potrebe, a koju koristi građanin, opštine, grad, republika i federacija, pored njih i sva pravna i fizička lica. Zainteresovane stranke dosad su sve podatke dobijale uz minimalnu naknadu, dok su svoje usluge naplaćivali po ekonomskim cenama. Pored toga i građanima se čine usluge po minimalnim cenama (decba, parcelacija, razni uviđaji i dr.), tako da u ovu cenu nisu uračunati ni stvarni troškovi. Ovde je potrebno iz osnove izmenuti cene ovih usluga, kako bi se na najnačin dugoročne investicije za premer i održavanje većim delom isplatile. Ali prihodi dobijeni na ovaj način ne bi mogli da pokriju stvarne troškove potpunog funkcionisanja geodetske službe.

S tim bi se ispravila dosadašnja praksa da se cela služba finansira isključivo iz budžeta grada. Na ovaj način bi bili zainteresovani i grad i opštine, kao i građani koji bi u buduće plaćali ekonomske cene usluga.

Posmatrajući ovu ustanovu u svetlu društvenog upravljanja, novog sistema finansiranja javnih službi, kao i rešenja odnosa ove ustanove sa ostalim ustanovama, organizacijama i preduzećima i ovde bi se mogli primeniti opšti principi o radu u javnim službama čiji se odnosi danas izgrađuju.

Praksa je pokazala da cvako organizovana služba u Beogradu uglavnom je opravdala svoje poslovanje i izvršila do sada sve postvljene zadatke. Ovu službu treba i nadalje jačati i tretirati je kao samostalnu i u buduće je prilagođavati novom sistemu na koji treba da pređu sve javne odnosno, društvene službe.

ZAKLJUČCI SAVETOVANJA

U cilju objedinjavanja i izmene iskustava gradskih geodetskih službi potrebno je formirati posebnu organizacionu jedinicu pri Stalnoj konferenciji gradova Jugoslavije, kao što je imaju i druge tehničke službe.

Geodetsku službu u gradu organizovati kao organ grada. Mnoge gradske službe danas vrše razna geodetska merenja za svoje specifične potrebe, čime zajednica trpi velike materijalne izdatke. Iz tih razloga sve geodetske delatnosti za potrebe grada i opština treba da budu obuhvaćene samo u jednom geodetskom organu grada. Time će se izbeći i sva ponavljanja geodetskih radova.

Takav organ geodetske službe u gradu treba da obuhvati službu premera i geodetskih mreža, službu održavanja premera i katastra zemljišta, geotehničku dokumentaciju, katastar podzemnih instalacija, prenos urbanističkih rešenja na zemljište, tj. regulaciju, a eventualno i druge službe koje su u neposrednoj vezi sa zemljištem, a prema oceni odnosno narodnog odbora.

Sadašnji uredi za katastar u opštinama užeg i šireg gradskog područja trebalo bi da budu sekcije za održavanje premera u sastavu gradske geodetske jedinice odnosno N. O. grada.

Svi geodetski radovi koje za svoje potrebe izvršavaju na području grada druge ustanove i poduzeća, potrebno je da budu kontrolisani i evidentirani kod organa gradske geodetske službe.

Da se prouči rešenje neslaganja zemljišne knjige sa faktičkim stanjem na terenu odnosno stanjem u katastarskoj evidenciji.

Da se do sledećeg savetovanja prouči mogućnost prelaska geodetske službe grada u samostalnu ustanovu sa potrebnim upravnim ovlašćenjima, kako bi se preporučilo nadležnim organima zaključak o tom pitanju.

Da se narodnim odborima preporučiti da na području užeg gradskog reona stručnjacima za izvršenje geodetskih radova dodeli stalni terenski dodatak zbog specifičnih i otežanih uslova rada, kako je to rešeno u nekim gradovima.

Također se preporučuje narodnim odborima da u interesu bržeg izvršenja zadataka kao i veće produktivnosti rada reše pitanje bolje tehničke opreme, boljih tehničkih uslova rada, pomoćne radne snage i prevoznih sredstava.

*